

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

С.В. Качула,
кандидат економічних наук

Дніпропетровська державна фінансова академія

У статті на основі узагальнень і висновків щодо характерних ознак фінансового забезпечення визначено фінансове забезпечення розвитку людського потенціалу за суттю, за змістом, за функціональною спрямованістю. Показано структуру механізму фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу. Доведено, що механізм реалізації державної політики фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу має бути гнучкою динамічною адаптивною регуляторною системою.

Ключові слова: *людський потенціал, фінансове забезпечення, фінансовий механізм, бюджет, бюджетна політика.*

В статье на основе обобщений и выводов относительно характерных признаков финансового обеспечения определено финансовое обеспечение развития человеческого потенциала по сути, по содержанию, по функциональной направленности. Показано структуру механизма финансового обеспечения развития человеческого потенциала. Доказано, что механизм реализации государственной политики финансового обеспечения развития человеческого потенциала должен быть гибкой динамичной адаптивной регуляторной системой.

Ключевые слова: *человеческий потенциал, финансовое обеспечение, финансовый механизм, бюджет, бюджетная политика.*

The human potential development is the most important strategic factor in social progress. It requires effective targeted state financial policy and developed effective mechanisms for its support and implementation. The budget policy effective implementation is to be carried out with the consideration of current trends in social development and the use of appropriate mechanisms.

The article outlines the theoretical foundations of the financial support for human potential development. It approaches the improving of the budget mechanism implementation of state policy to achieve this goal.

The author determines the financial support for human potential development in its essence, implication and function in direction based on generalizations and conclusions about the financial support characteristic features. The structural mechanism of the financial support in human potential development is presented.

It is argued that the state policy implementing mechanism of the human potential development with financial support should be a flexible, adaptive, dynamic and regulatory system.

It is derived that the state policy of financial support in human potential development should be combined with the active economic development stimulation, scientific and technical progress, creating favourable conditions for the investment and innovation activity growth. In addition, the state policy should contribute in human potential development by creating conditions for the intensified process of its fulfilment, effective involvement in public needs activities. This requires the active, dynamic regulatory mechanism of the financial support in human potential development. The foreign experience is expected to be followed.

Key words: *human potential, financial support, financial mechanism, budget, budget policy.*

Постановка проблеми. Глибинні перетворення, які відбуваються впродовж останніх десятиліть на постсоціалістичному просторі, спричиняють поступовий перехід до нової якості соціально-економічного стану суспільства. Розвиток людського потенціалу, як найважливішого стратегічного фактора прогресу будь-якого суспільства, потребує цілеспрямованої дієвої державної фінансової політики та розробки ефективного механізму забезпечення її реалізації. Фінансове забезпечення, як ресурсна основа розвитку людського потенціалу, одночасно є обмежуючим фактором реалізації державної бюджетної політики. Це стосується як загального обсягу коштів, які перерозподіляються через бюджет, так частки бюджетних коштів, яка спрямовується на збереження і розвиток людського потенціалу.

Формування бюджетної політики розвитку людського потенціалу має побудуватися залежно від конкретних умов, які склалися у суспільстві, а її зміст – обумовлюватися системою пріоритетів розвитку людського потенціалу та відповідно напрямів його фінансового забезпечення. Ефективна реалізація бюджетної політики держави повинна здійснюватися з урахуванням сучасних тенденцій суспільного розвитку із задіянням ефективних механізмів її реалізації, що обумовлює актуальність даного питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування державної політики, розвитку та необхідності удосконалення фінансових механізмів її реалізації знайшли відображення у працях таких вітчизняних вчених, як Т. Боголіб, В. Дем'янишина, М. Карлін, Е. Лібанова, І. Лютий, Ю. Остріщенко, Д. Полозенко, В. Тропіна, І. Чугунов та ін. У той же час проблема формування дієвих механізмів забезпечення реалізації державної, зокрема бюджетної політики фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу не вичерпана і потребує подальшого дослідження.

Мета статті полягає в розкритті теоретичних засад фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу та підходів щодо вдосконалення бюджетного механізму реалізації державної політики, спрямованої на досягнення зазначеної мети.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку в Україні основними пріоритетами державної політики мають стати: протистояння руйнуванню людського потенціалу країни шляхом спрямування зусиль на збереження фізичного, інтелектуального, духовно-етичного його компонентів і забезпечення розвитку людини; протидія відтоку обдарованої молоді й висококваліфікованих фахівців за кордон та ухилення від суспільно-корисної діяльності в країні. Вагома роль у зв'язку з цим покладається на бюджетну політику, яка здатна задіяти механізм фінансового забезпечення на ключових точках прикладання зусиль держави щодо розвитку людського потенціалу.

Деякими вченими фінансове забезпечення розглядається як метод фінансового (чи фінансово-кредитного) механізму, призначення якого полягає у забезпеченні розподілу і перерозподілу виробленого у суспільстві ВВП з метою утворення доходів і фондів грошових коштів. Зокрема, В. Опарін визначає фінансове забезпечення як структурну підсистему фінансово-кредитного механізму, яка, у свою чергу, є системою джерел і форм фінансування різних сфер суспільства [6, с. 27]. Інше тлумачення дефініції «фінансове забезпечення» подається колективом авторів, які визначають фінансове забезпечення як формування цільових грошових фондів у достатньому розмірі та їх ефективне використання [9, с. 24].

О. Романенко визначає, що фінансове забезпечення це – покриття витрат за рахунок фінансових ресурсів, акумульованих суб'єктами господарювання і державою [8, с. 18]. Водночас разом з джерелами та обсягами фінансування слід

розглянути способи й методи покриття витрат. Такий підхід є надзвичайно важливим з огляду, що фінансове забезпечення мають здійснювати, крім держави, і суб'єкти господарювання, проте автором навіть не згадується про самі домогосподарства. Н. Карпишин стверджує, що кожен економічний суб'єкт формує власну модель фінансового забезпечення, якою визначає склад і структуру джерел фінансування й відповідні форми руху коштів, причому у діяльності суб'єктів ринку використовують не одну форму фінансового забезпечення, а в більшості випадків оптимально поєднують різні форми [3]. Водночас тут фінансове забезпечення розглядається лише як складова макроекономічного механізму, що є певним чином обмеженим підходом, адже фінансове забезпечення притаманне господарській діяльності всіх суб'єктів економічних відносин.

Колектив авторів зазначає, що «фінансове забезпечення полягає у виділенні певної суми фінансових ресурсів на розв'язання окремих завдань фінансової політики. При цьому розрізняють забезпечувальну і регулятивну його дію. Забезпечувальна дія проявляється у встановленні джерел фінансування, тобто покриття поточних потреб, і характеризує пасивний вплив фінансового забезпечення. Регулятивна ж дія здійснює вплив не лише через просте виділення достатніх коштів, але і через конкретну форму фінансового забезпечення, чим характеризує його активний вплив фінансового забезпечення на об'єкт регулювання [5]. Вчені акцентують, що фінансове регулювання проявляється у двох напрямках: за допомогою фінансових інструментів встановлюються певні пропорції розподілу доходів, які впливають на забезпеченість фінансовими ресурсами; за допомогою встановлення певних пропорцій розподілу визначається відповідна система реалізації економічних інтересів.

Таким чином, виходячи із вищезазначених теоретичних положень, виокремимо ряд узагальнень і висновків щодо характерних ознак фінансового забезпечення.

По-перше, фінансове забезпечення – це метод фінансового механізму, який конкретизує розподільчі та перерозподільні процеси у суспільстві з метою утворення доходів і відповідних фондів коштів.

По-друге, фінансове забезпечення виступає у різноманітних формах: бюджетне, страхування, самофінансування, благодійництво та спонсорство, кредитування й інвестування, некомерційне самофінансування (здійснюють на принципах самоокупності й воно передбачає просте відтворення витрат, пов'язаних наданням суспільно-необхідних послуг, тобто платні послуги).

По-третє, джерелом фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу є власні кошти підприємств, домашніх господарств, кошти державного та місцевих бюджетів. При цьому найвагомішими є кошти бюджету, оскільки це одна із функцій-повноважень держави, тому основною формою фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу виступає безпосереднє бюджетне фінансування. У процесі бюджетного фінансування найповніше розкривається сутність державного бюджету, його спрямованість на виконання функцій держави, що детермінує тенденції й динаміку розвитку людського потенціалу.

По-четверте, фінансове забезпечення здійснюється згідно з юридично закріпленими правилами. А це свідчить, що процеси формування та використання фінансових ресурсів держави мають правове підґрунтя, отже стають об'єктом контролю з боку законодавчих структур.

По-п'яте, фінансове забезпечення розвитку людського потенціалу державою полягає у виділенні певної суми фінансових ресурсів на вирішення пов'язаних з цим процесом завдань, що визначені у соціальній та фінансовій політиці держави чим виконує регуляторну функцію, отже може розглядатися як невід'ємна складова системи державного регулювання розвитку людського потенціалу.

По-шосте, фінансове забезпечення є одним із факторів, що впливає на розвиток певного об'єкта (людського потенціалу) та

соціально-економічну ефективність певної галузі (соціальної інфраструктури).

Таким чином, логіка аналізу характерних ознак фінансового забезпечення привела нас до визначення даного поняття стосовно розвитку людського потенціалу. Фінансове забезпечення розвитку людського потенціалу за суттю – це суспільно-необхідні взаємопов'язані відносини, спрямовані на формування і використання коштів (у фондовій і не фондовій формі), що характеризують зміст впливу фінансів на різні аспекти розвитку людського потенціалу. За змістом фінансове забезпечення розвитку людського потенціалу – це метод фінансового механізму, що визначає принципи, джерела й форми фінансування суб'єктів господарювання, чия діяльність спрямована на розвиток людського потенціалу (формування, охорону, збереження, зміцнення та відновлення). За функціональною спрямованістю фінансове забезпечення розвитку людського потенціалу полягає у виділенні певної суми фінансових ресурсів на розв'язання завдань окремих компонентів розвитку людського потенціалу чи сфер діяльності. У цьому відношенні вагома роль належить бюджетній політиці держави, у процесі якої реалізуються функції держави, зокрема соціальна (забезпечувальна) та регуляторна. Останнє стає можливим, адже у кожному адміністративно-територіальному утворенні держави формується бюджет та виникають бюджетні відносини, що набувають регулюючого характеру в результаті відповідної політики держави. З цієї позиції фінансове забезпечення розвитку людського потенціалу виступає формою реалізації бюджетної політики, що зводиться до створення механізмів мотивації процесу формування та розподілу коштів суб'єктами економіки на ці цілі та відповідному спрямуванні державної регуляторної політики на трансформацію фінансових інститутів розвитку соціальних процесів із

поточних у середньострокові та довгострокові з урахуванням макроекономічних тенденцій.

Забезпечувальна дія бюджетної політики проявляється у встановленні джерел фінансування для покриття поточних потреб і характеризує відносно пасивний вплив держави на розвиток людського потенціалу. За допомогою цієї функції реалізується головне суспільне призначення бюджетної системи держави, що проявляється у формуванні фінансових ресурсів держави та їх спрямуванні на розвиток людського потенціалу. Регулятивна дія інструментів бюджетної політики держави здійснює вплив через виділення достатніх коштів і через конкретну форму фінансового забезпечення й характеризує його активний вплив на різні складові розвитку людського потенціалу. Тому фінансове забезпечення розвитку людського потенціалу повинно проводитися за допомогою відповідного фінансового механізму – механізму фінансового забезпечення (див. рис.1).

Відображаючи конкретну спрямованість фінансових відносин на вирішення завдань розвитку людського потенціалу на певному етапі розвитку держави, через механізм фінансового забезпечення здійснюється практична реалізація політики людського розвитку в державі з використанням низки важелів та інструментів.

Механізм фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу має певну загальну модель: фінансові методи (планування, прогнозування, аналіз, облік, координація, регулювання, контроль), фінансові інструменти (грошові фонди, нормативне фінансування), фінансові важелі (прибуток установ соціальної сфери, фінансові санкції, орендна плата, ставки податків, ціни, кредити), форми і методи фінансових відносин.

Рис. 1. Структура механізму фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу (складено автором)

Окрім того, фінансовий механізм розвитку людського потенціалу повинен мати окремі компоненти як складові механізму: відповідне кадрове, технологічне, правове, нормативне, інформаційне й організаційне забезпечення.

Дія фінансових інструментів здійснюється на основі загального підходу, характерного для всіх суб'єктів фінансових відносин (єдиний рівень оподаткування, кредитування, фінансування), селективного й диференційованого підходів. Регулюючі дії фінансових інструментів мають кількісні (обсяг грошового потоку) і якісні (дієвість, реальність фінансового інструменту) обмеження чи стимули стосовно впливу на розвиток людського потенціалу.

Потреба у використанні тих чи інших інструментів зумовлена специфічністю ринкового механізму, який безпосередньо не

націлений на розвиток людського потенціалу внаслідок тривалого терміну віддачі від нього.

Важелі впливу фінансового механізму на розвиток людського потенціалу визначають характер дії фінансових інструментів, коригують цю дію та поділяються за такими ознаками: за напрямом дії – стимули, санкції; за видами – норми й нормативи; за методологічними засадами – умови і принципи формування доходів, нагромаджень і фондів; за умовами і принципами фінансування, кредитування, страхування.

Формуючи механізм фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу, держава намагається забезпечити його найбільш повну відповідність вимогам фінансової політики того чи іншого періоду, що є запорукою повноти реалізації її цілей і завдань у

аспекті розвитку людського потенціалу. При цьому зберігається постійне прагнення до найбільш повного узгодження фінансового механізму і його окремих елементів з особистими і колективними інтересами, адже саме це є підґрунтям ефективного його функціонування. Тому механізм фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу є складною системою, призначенням якої є розв'язання соціальних питань, визначених державною політикою, її стратегічними та тактичними напрямками. Він має також створювати необхідні умови для функціонування установ тих галузей, що забезпечують розвиток людського потенціалу, об'єктів соціальної інфраструктури.

Таким чином, механізм фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу можна представити як сукупність різних форм і методів використання державою фінансів з метою забезпечення реалізації відповідної фінансово-бюджетної політики розвитку людського потенціалу в певній економічній системі. Функціонально механізм фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу має багатокомпонентну структуру. Тобто він є сукупністю різних фінансово-кредитних механізмів.

Найвагомішою складовою фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу є бюджетно-податковий механізм як органічна єдність бюджетного та податкового механізмів, провідна роль у якому належить бюджетному механізму.

За допомогою бюджетно-податкового механізму відповідно до основних цілей і завдань бюджетної політики у сфері розвитку людського потенціалу здійснюється перерозподіл створеного у суспільстві валового внутрішнього продукту.

Підкреслюючи вагомість і важливість формування ефективного бюджетного механізму, який би відповідав меті і завданням бюджетної політики,

В.Г. Дем'янишин стверджує, що «всі успіхи та невдачі у соціально-економічному розвитку ми завжди повинні пов'язувати з якістю організації та функціонування бюджетного механізму» [2, с.226].

З економічної точки зору, бюджетний механізм – це сукупність певних видів бюджетних відносин, специфічних методів формування та використання бюджетних коштів з метою розвитку людського потенціалу. О. Василик зазначає, що «бюджетний механізм – це практичне використання бюджету для здійснення фінансової політики держави» [1, с.44].

Вагомим інструментом впливу на розвиток людського потенціалу є бюджет, який як прямо, так і опосередковано через стимулювання розвитку економіки, що досягається за допомогою відповідної бюджетної політики через механізм ефективного використання податків, регулювання бюджетної сфери, бюджетного фінансування загальнодержавних програм щодо розвитку людського потенціалу, соціальні гарантії населенню; фінансової підтримки окремих суб'єктів ринку (через кредити, пільги, субсидії тощо); створення за рахунок коштів бюджету спеціальних фондів, резервів для підтримки непрацевдатних і бідних членів суспільства.

Інструменти бюджетного механізму розвитку людського потенціалу важливо застосовувати як систему взаємопов'язаних заходів, що сприяють економічному зростанню, оптимізації структури видатків бюджету, вирішенню макроекономічних і соціальних завдань. У бюджетній практиці з метою розвитку людського потенціалу можуть бути задіяні та використовуються такі інструменти регулювання: здійснення державних інвестицій в об'єкти соціальної інфраструктури, реалізація державних цільових програм, субсидування та надання дотацій суб'єктів господарювання у разі використання коштів на розвиток людського потенціалу, окремих територій, формування і розподіл державних замовлень, державні закупівлі, застосування

важелів, стимулів, санкцій та інших засобів. Однак слід визнати, що розвиток соціальної інфраструктури не є вкладенням безпосередньо в людський потенціал, а створює умови для його розвитку.

Бюджетний механізм є інструментом приведення бюджетної системи у відповідність із зовнішнім середовищем, що постійно змінюється, через застосування певних форм і методів бюджетного регулювання, у зв'язку з чим І. Чугунов звертає увагу на його адаптивний характер [10]. Бюджетний механізм забезпечує реалізацію тактичних завдань і стратегії розвитку людського потенціалу.

Податковий механізм, який охоплює законодавчо закріплені форми і методи оподаткування юридичних і фізичних осіб для формування доходів державного та місцевих бюджетів, включає комплекс правових, організаційних і методичних заходів, які забезпечують перехід частини новоствореного продукту із власності окремих платників у власність усієї держави для реалізації певних завдань і досягнення намічених цілей, що стоять перед державою в той чи інший історичний період. Сучасна форма функціонування податкового механізму має не тільки забезпечити мобілізацію фінансових ресурсів до бюджету на основі відповідних законодавчих актів, але й активно впливати на розвиток людського потенціалу. Водночас, регуляторний потенціал податків, що відбиває їх сутність як економічної категорії, все ще недостатньо реалізовується в Україні у загальній структурі інструментів розвитку людського потенціалу.

На сучасному етапі розвитку зростає роль інформаційної складової у механізмі фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу, як підґрунтя швидкої реакції на ситуацію і при необхідності внесення коректив. Водночас, існують проблеми щодо відкритості і доступності інформації про стан розвитку людського потенціалу та його фінансове забезпечення як для суспільства, так і всередині

державних структур. Тому державні інформаційні системи мають формуватися за єдиними правилами, обов'язковими до виконання, що сприятиме покращенню інституційного середовища розвитку людського потенціалу, зокрема укріпленню інституту довіри у суспільстві.

Механізм фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу змінюється у часі залежно від фінансово-бюджетної політики, реального стану людського потенціалу, чинного законодавства, інституційного середовища, фази економічного циклу. Особливу увагу слід звернути на інституційне середовище, яке створює умови, за яких здійснюється реалізація заходів фінансово-бюджетної політики та визначає дієвість механізму фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу.

Механізм фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу у кінцевому результаті має спрямовувати поведінку економічних агентів (підприємств, населення, соціальних груп тощо) у суспільно доцільному напрямі.

Таким чином, механізм реалізації державної політики фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу має бути гнучкою динамічною адаптивною регуляторною системою, що передбачає зміни всіх її складових: важелів, інструментів та і самих елементів системи, типів планування, методів регулювання тощо із розвинутою системою зворотних зв'язків, які можуть сигналізувати про позитивні чи негативні наслідки державної політики.

Сукупність засобів реалізації фінансово-бюджетної політики розвитку людського потенціалу формує різномірний механізм, в основі якого – набір певних фінансових інструментів та важелів впливу на різні сторони життєдіяльності особистості. Інструменти макrorівня, що запроваджуються у процесі формування і реалізації бюджетної політики, зокрема бюджетне планування

(прогнозування), організація бюджетного процесу, бюджетне регулювання та бюджетний контроль, кожен з яких реалізується за допомогою бюджетних технологій, надають змогу державі вирішити питання, що сформовані в стратегічних документах уряду, в яких визначено мету і напрями соціального й економічного розвитку. На мезорівні формується регіональний фінансовий механізм розвитку людського потенціалу певного регіону. На мікрорівні функціонують фінансові механізми розвитку людського потенціалу підприємств і домашніх господарств.

Структура та співвідношення елементів фінансового механізму розвитку людського потенціалу визначається тими завданнями, які необхідно вирішити суспільству на певному етапі його розвитку. Першочерговим кроком є досягнення функціональної збалансованості складових фінансового механізму розвитку людського потенціалу, адже зосередження уваги на поточних проблемах спричиняє послаблення стратегічних питань, призводить до втрати стратегічних орієнтирів та руйнування людського потенціалу, «втєчі умів» за кордон.

Формуючи бюджетний механізм, держава намагається забезпечити його відповідність вимогам бюджетної політики конкретного періоду, що є запорукою найбільш повної реалізації її цілей і завдань. Актуальним є оптимальне узгодження бюджетного механізму та окремих його елементів з комплексом інтересів суспільства, держави, господарюючих суб'єктів, домашніх господарств, що має посилити вплив на підвищення ефективності бюджетної політики у забезпеченні економічного розвитку країни та поліпшенню добробуту населення.

Залучення для реалізації державної фінансової політики найбільш ефективного комплексу інструментів передбачає широке використання нормативних показників, визначення їх оптимальної структури та

визначає дієвість фінансового механізму розвитку людського потенціалу за певних економічних, політичних і соціальних умов. Механізм фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу, безумовно, є складною системою, він має багатовекторність можливих варіантів розвитку людського потенціалу. При цьому слід максимально враховувати множинні фактори впливу, які діють постійно і з різною швидкістю. Різноманітні фактори, які впливають на функціонування механізму фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу нами систематизовано в такі групи: економічні, соціальні та інституційні [4].

Як основа фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу вагомого значення набуває система обґрунтованих інформативно-аналітичних фінансових показників та індикаторів щодо визначення потреб коштів та можливих джерел й обсягів грошових надходжень у співставленні з фактичними результатами діяльності галузей освіти, охорони здоров'я та ін. [7, с. 173].

Фінансове забезпечення процесу розвитку людського потенціалу має бути достатнім та включати як надходження коштів, так і їх цільове результативне використання. Вирішення питання посилення прямої залежності обсягів фінансового забезпечення та якості розвитку людського потенціалу потребує виваженої фінансово-бюджетної політики в аспекті посилення у механізмі фінансового забезпечення нормативно-контролюючого блоку з метою координації діяльності і створення єдиної системи фінансування, фінансової оцінки і контролю.

Отже, досягнення мети державної політики України щодо розвитку людського потенціалу полягає у створенні умов для розкриття можливостей самої людини до збереження, примноження, зміцнення і ефективного використання свого потенціалу. На сучасному етапі суспільного розвитку на перший план державної

політики людського розвитку виступають такі напрями: доступність якісної освіти і можливість безперервної освіти впродовж життя; поліпшення здоров'я населення на основі забезпечення доступної та якісної медичної допомоги, розвитку культури здорового способу життя і розширення профілактики й діагностики захворюваності; забезпечення базового життєвого рівня системою соціального забезпечення та встановлення мінімальних соціальних гарантій; доступ до культурних й інших цінностей; розширення і зміцнення матеріально-технічної бази закладів соціальної інфраструктури; стимулювання роботодавців до вкладення коштів у людський потенціал; стимулювання розвитку малого підприємництва як підґрунтя розкриття та реалізації людського потенціалу; доведення фінансового забезпечення виконання функцій держави стосовно розвитку людського потенціалу до такого рівня, який відповідає прийнятим у світі стандартам.

Висновки. Формування науково обґрунтованої державної політики та механізму фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу знаходиться у руслі

посилення значення соціальної орієнтації економічної системи. Водночас потреба оптимізації бюджетних коштів за умови їх обмеженості потребує розробки концептуальних засад фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу, основу яких складає системний підхід до комплексного задіяння державних і ринкових інноваційних фінансових інструментів і важелів у процесі державного регулювання.

Державна політика розвитку людського потенціалу має поєднуватися з активним стимулюванням розвитку економіки, науково-технічного прогресу, створення сприятливих умов для зростання інвестиційної й інноваційної активності. Крім того державна політика має сприяти розвитку людського потенціалу шляхом створення умов для активізації процесу його самореалізації, ефективного задіяння у суспільно-необхідній діяльності. Для цього необхідний ефективно налагоджений, дієвий, динамічний, адаптивний регуляторний механізм фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу, в розбудові якого доцільно використовувати зарубіжний досвід, що є перспективою подальших досліджень.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Василик, О.Д. Теорія фінансів : підручник / Остап Дмитрович Василик. – К. : НІОС. - 2001. – 416 с.
2. Дем'янишин, В.Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України : монографія / В.Г. Дем'янишин. – Тернопіль : ТНЕУ, 2008. – 496 с.
3. Карпишин, Н.І. Фінансове забезпечення охорони здоров'я в реалізації державних функцій на ринку медичних послуг : Дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01. / ТНЕУ. – Тернопіль, 2006. – 168 с.
4. Качула, С.В. Систематизація чинників впливу на розвиток людського потенціалу та його фінансове забезпечення в Україні / С.В. Качула // Економічний вісник університету: Переяслав-Хмельницький національний університет імені Григорія Сковороди : Зб. наук. праць. – 2013. – Вип. 20/4. – С. 129-132.
5. Кірейцев, Г.Г. Гроші. Фінанси. Кредит : навч.-метод. посібник / Г.Г. Кірейцев, М.М. Александрова, С.О. Маслова. – Режим доступу : <http://pulib.if.ua/book/73>.
6. Опарін, В.М. Фінанси (Загальна теорія) : навч. посібник / В.М. Опарін. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2002. – 240 с.
7. Портна, О.В. Впровадження фінансових індикаторів для визначення стану фінансового забезпечення та аналізу діяльності закладів охорони здоров'я / О.В. Портна // Інноваційні моделі та механізми управління українською економікою в умовах глобалізації : тези доп. на XV ювіл. міжвуз. наук.-практ. конф.

- ПВНЗ Харківського інституту економіки ринкових відносин та менеджменту. – Харків, 2010. – С. 173–176.
8. Романенко, О.Р. Фінанси : підручник / О.Р. Романенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 312 с.
 9. Фінанси : навч.-метод. посіб. / за ред. С.І. Юрія. – Тернопіль: ТАНГ, 2002. – 207 с.
 10. Чугунов, І.Я. Теоретичні основи системи бюджетного регулювання : навч. посібник / І.Я. Чугунов. – К. : НДФІ, 2005. – 259 с.

REFERENCES

1. Vasilik, O.D. Teoriya finansiv: [pidruchnik] / Ostap Dmitrovich Vasilik. – K. : NIOS. – 2001. – 416 s.
2. Dem'yanishin, V.G. Teoretichna kontseptualizatsiya i praktichna realizatsiya byudzhetnoyi doktrini Ukraini : Monografiya / V.G. Dem'yanishin. – Ternopil: TNEU, 2008. – 496 s.
3. Karpishin, N.I. Finansove zabezpechennya ohoroni zdorov'ya v realizatsiyi derzhavnih funktsiy na rynku medichnih poslug : Dis. ... kand. ekon. nauk: 08.04.01. / TNEU. – Ternopil, 2006. – 168 s.
4. Kachula, S.V. Sistematizatsiya chinnikov vplivu na rozvitok lyudskogo potentsialu ta yogo finansove zabezpechennya v Ukraini / S.V. Kachula // Ekonomichniy visnik universitetu: Pereyaslav-Hmel'niyskiy natsionalniy universitet imeni Grigoriya Skovorodi : Zb. nauk. prats. – 2013. – Vip. 20/4. – S. 129-132.
5. Kireytsev, G.G. GroshI. Finansi. Kredit : navch.-metod. posib. / G.G. Kireytsev , M.M. Aleksandrova, S.O. Maslova.– Rezhim dostupu : <http://pulib.if.ua/book/73>.
6. Oparin, V.M. Finansi (zagalna teoriya) : navch.posibnik / V.M. Oparin. – 2-ge vid., dop. i pererob. – K. : KNEU, 2002. – 240 s.
7. Portna, O.V. Vprovadzhennya finansovih indikatoriv dlya viznachennya stanu finansovogo zabezpechennya ta analizu diyalnosti zakladiv ohoroni zdorov'ya / O.V. Portna // Innovatsiyni modeli ta mehanizmi upravlinnya ukrayinskoyu ekonomikoyu v umovah globalizatsiyi : tezi dop. na XV yuvil. mizhvuz. nauk.-prakt. konf. PVNZ Harkivskogo institutu ekonomiki rinkovih vidnosin ta menedzhmentu. – Harkiv, 2010. – S. 173–176.
8. Romanenko, O.R. Finansi : pidruchnik / O.R. Romanenko. – K. : Tsentr navchalnoyi literaturi, 2003. – 312 s.
9. Finansi : navch.-metod. posib. / za red. S.I. Yuriya. – Ternopil: TANG, 2002. – 207 s.
10. Chugunov I.Ya. Teoretichni osnovi sistemi byudzhetnogo reguluyannya : navchalniy posibnik / I.Ya. Chugunov. – K. : NDFI, 2005. – 259 s.

Стаття надійшла до редакції 20.03.2014